

? ZAŠTO JE NEKOME POTREBNA TRANSFUZIJA?

Transfuzija krvi je najčešće potrebna bolesnicima koji su:

- ♦ izgubili određenu količinu sopstvene krvi tokom operacije;
- ♦ izgubili određenu količinu sopstvene krvi usled povrede ili bolesti;
- ♦ oboleli od anemije (nedovoljnog broja crvenih krvnih zrnaca).

Ako ste tokom operacije ili usled povrede izgubili manju količinu krvi, taj gubitak doktori mogu da nadoknade lekovitim tečnostima koje će vam dati tokom ili odmah posle operacije, ili povrede. U narednim nedeljama organizam će proizvesti sam novu količinu krvi i tako nadoknaditi izgublenu. Ako ste, međutim, ostali bez veće količine krvi, lekovi tečnosti neće biti u stanju da spreče moguća oštećenja važnih organa. Zato će doktori za nadoknadu vaše izgubljene krvi morati da upotrebe krv dobrovoljnih davalaca.

Treba znati da neke medicinske intervencije ili operacije ne mogu biti bezbedno izvedene bez upotrebe krvi.

Ukoliko u vašoj krvi nema dovoljno crvenih krvnih zrnaca koja prenose kiseonik, možete se osećati malaksalo i imati problema sa disanjem. Primena transfuzije krvi je, u ovim slučajevima, veoma efikasan način lečenja koji može brzo da ukloni tegobe. Kada lečenje nije hitno, upotreba određenih lekova i vitamina može biti dovoljna.

Vaš doktor će vam preporučiti transfuziju krvi samo onda kada je ona zaista neophodna.

? KAKO SE KRV PRIMENJUJE?

- ♦ Kroz venu, obično u lakatnom pregibu ili na nadlanci, putem igle i sistema plastičnih cevi koji su povezani sa kesom krvi;
- ♦ Davanje jedne kese krvi (jedinica krvi) obično traje oko dva, a najduže 4 sata. Ukoliko je potrebno, procedura transfuzije može trajati i kraće, regulacijom protoka krvi kroz iglu.

? DA LI JE BEZBEDNO PRIMITI TRANSFUZIJU KRV?

U našoj zemlji se preduzimaju mnoge mere koje imaju za cilj da osiguraju bezbednost bolesnika koji primaju tuđu krv. Neke od njih su:

- ♦ krv se uzima samo od onih osoba koje je nude dobrovoljno, ne tražeći za to novac.
- ♦ pre davanja krvi svi davaoci se podvrgavaju lekarskom pregledu i popunjavaju detaljni upitnik o svom zdravstvenom stanju. Na ovaj način se sprečava već i sama mogućnost uzimanja krvi od osoba koje bi eventualno mogle da prenesu neku zaraznu bolest.
- ♦ svaka pojedinačna kesa uzete krvi se testira na prisustvo određenih prouzrokovaca bolesti, virusa i bakterija. Ukoliko testovi pokažu da postoji rizik od prenošenja bolesti kesa sa krvlju se uništava, a davalac obaveštava o tome;
- ♦ laboratorijski testovi koji služe za ispitivanje krvi se redovno unapređuju kako bi bili u skladu sa savremenim dostignućima u medicini.

Zahvaljujući svim ovim merama smatramo da je krv danas sigurnija nego ikad ranije.

Ipak, ljudi su danas svesni činjenice da mnogi virusi, kao što su izazivači žutice (hepatitis tipa B i C), ili SIDE, mogu biti, mada vrlo retko, preneti putem krvi.

Šansa za dobijanje HIV infekcije putem krvi se u razvijenijim zemljama procenjuje na manje od jednog slučaja u 2.000.000 transfuzija što je zanemarljiv rizik koji odgovara riziku da vas udari grom. Rizik od dobijanja žutice putem krvi se procenjuje na približno jedan slučaj u 30.000 do 100.000 transfuzija.

Rizik koji transfuzija nosi sa sobom mora uvek da se uporedi sa rizikom koji postoji ako se krv ne primeni onda kada je neophodna.

? DA LI SE MOŽE DESITI DA MI TUĐA KRV NE ODGOVARA?

Većina ljudi nema nikakve posebne tegobe prilikom transfuzije. Poneko, može da oseti laku groznicu, drhtavicu ili da dobije crvenilo po koži. Ovakva reakcija ne znači da je krv neispravna (zagađena) već da organizam tog primaoca ima sposobnost da prepozna neke strane elemente u tuđoj krvi. Ti strani elementi mogu biti bela krvna zrnca ili sastojci plazme. Ovakve reakcije, koje zovemo imunim i alergijskim, su najčešće blage i lako se leče.

Potrebno je znati da crvena krvna zrnca svakog od nas nose mnoštvo (preko 100) različitih krvnih grupa koje nas čine posebnim i razlikuju od ostalih ljudi. Da bi pronašli krv koja se u potpunosti podudara sa našom bilo bi potrebno ispitivati sve krvne grupe, što je nemoguće. Za transfuziju se, zato, bira krv davaoca koja se slaže sa našom samo u dve najvažnije krvne grupe. Podudarnost tj. podnošljivost krvi koja je izabrana za transfuziju se potom dodatno proverava posebnim testovima. Radi izvođenja ovih testova potrebno je da vam se pre transfuzije uzme jedan mali uzorak krvi i pošalje u laboratoriju za transfuziju. Nekoliko meseci posle transfuzije, neveliki procenat ljudi (oko 8-10%), može da razvije nepodnošljivost prema nekim krvnim grupama. Ova nepodnošljivost se ogleda u stvaranju odbrambenih materija u krvi koje nazivamo antitelima. Stvorena antitela ne ugrožavaju zdravlje i ne uzrokuju bilo kakve zdravstvene tegobe. Ona imaju značaj samo za neke buduće transfuzije.

Transfuzija krvi može, mada izuzetno retko, da prouzrokuje izvesne zdravstvene tegobe koje spadaju u teške, neželjene reakcije. Nadležno bolničko osoblje je, međutim, obučeno za lečenje ovih reakcija.

Medicinska sestra koja vas nadgleda tokom transfuzije ima obavezu da prati njen tok i da vas pita kako se osećate.

? MOGU LI DA PRE OPERACIJE DAM KRV SAM ZA SEBE?

Transfuzija sopstvene krvi se naziva autologna transfuzija i ona je moguća samo u izvesnim, naročitim okolnostima.

Postoje dva vida autologne transfuzije:

- ♦ transfuzija sopstvene krvi koju je bolesnik dao pre operacije i
- ♦ transfuzija sopstvene krvi koja je prikupljena iz operativnog polja tokom hirurške operacije.

U odabranim slučajevima bolesnik može da da dve ili tri jedinice sopstvene krvi, tri do četiri nedelje pre operacije. Ova krv se, do operacije, čuva u frižiderima službe za transfuziju, a najduže 5 nedelja. U tom vremenskom intervalu poželjno je uzimati tablete gvožđa, jer je gvožđe glavni gradivni materijal za nova crvena krvna zrnca. Za ovaj vid autologne transfuzije potrebno je da bolesnik bude u odgovarajućem zdravstvenom stanju i da se priprema za određeni tip operacije.

Uslov za drugi vid autologne transfuzije je postojanje odgovarajuće opreme u bolnici i odgovarajući hirurški zahvat.

O mogućnostima izvođenja neke od navedenih procedura treba da se informišete kod svog doktora.

? ŠTA MOGU DA UČINIM DA ZA SEBE, MOJE PRIJATELJE, PORODICU I SVE ČLANOVE DRUŠTVA BUDE UVEK DOVOLJNO BEZBEDNE KRVI?

Veoma je važno da što više zdravih ljudi dobrovoljno daruje svoju krv. Jedino je to garancija da će krv biti bezbedna i da će je biti u dovoljnim količinama za sve bolesnike. U našoj zemlji se zahvaljujući humanim ljudima - dobrovoljnim davaocima krvi svake godine spasi hiljade života.

? MOGU LI I KAKO DA SMANJIM SOPSTVENU POTREBU ZA TRANSFUZIJOM TUĐE KRVI?

Dobra krvna slika, pre operacije, obično obezbeđuje manju potrebu za transfuzijom. Savetujte se sa vašim doktorom o uzimanju tableta gvožđa tokom par nedelja, dok čekate na neku operaciju. Ovo je posebno važno ako ste ranije patili od nedostatka gvožđa. Ako pakimate lekove protiv zgrušavanja krvi ili aspirin, proverite kod vašeg doktora da li treba ili ne da prekinete sa njihovim uzimanjem pre operacije. Prestanak uzimanja ovih lekova može da smanji količinu krvi koju biste izgubili tokom operacije, ali ovu odluku može da donese samo vaš doktor.

? ŠTA AKO JA IMAM I DRUGE BRIGE KOJE SU VEZANE ZA TRANSFUZIJU KRVI?

Nije neobično da se plašite igle, ili imate preosetljivost i pri samom pogledu na krv. Možda imate i neko loše iskustvo u prošlosti. Sve ovo možete slobodno reći nadležnom doktoru ili sestri. Oni vam mogu pomoći da prebrodite te strahove.

? GDE MOGU DA DOBIJEM JOŠ INFORMACIJA AKO SU MI POTREBNE?

Ako vam je potrebno još informacija obratite se sestri ili doktoru na bolničkom odeljenju na kome ste smešteni.

**MOLIMO
VAS OHRABRITE
VAŠE ZDRAVE PRIJATELJE
I ROĐAKE DA POSTANU
DOBROVOLJNI DAVAOCI KRVI.
KRV SE MOŽE DAVATI U ŽIVOTNOM
DOBU OD 18- 65 GODINA**

MINISTARSTVO ZDRAVLJA
REPUBLIKE SRBIJE

REPUBLIČKA STRUČNA
KOMISIJA ZA TRANSFUZIOLOGIJU

TRANSFUZIJA KRVI

INFORMACIJE ZA BOLESNIKE I RODBINU

Projekat izrade vodiča za transfuziologiju
Finansira Evropska unija i rukovodi
Evropska agencija za rekonstrukciju